

innhold

Hevder Natusan skulle smøre statsbudsjettet

Henrik Færevåg i Medieme-
nerne hevder Grønn Hverdags
Natusan-undersøkelse var
samkjørt med statsbudsjettet
for å skaffe organisasjonen
penger.

side 4

Krass skogkritikk fra Konglevoll

— Brende gjør ikke jobben sin,
sier Ap-representanten.

side 5

Vi stoler blindt på maten

Så lenge vi vet at myndig-
hetene passer på.

side 6

Frykter flodhestens fremtid

Tre tonn kjøtt som står stille
blir for fristende for sultne
soldater med automatvåpen.

side 8

600 nye arter

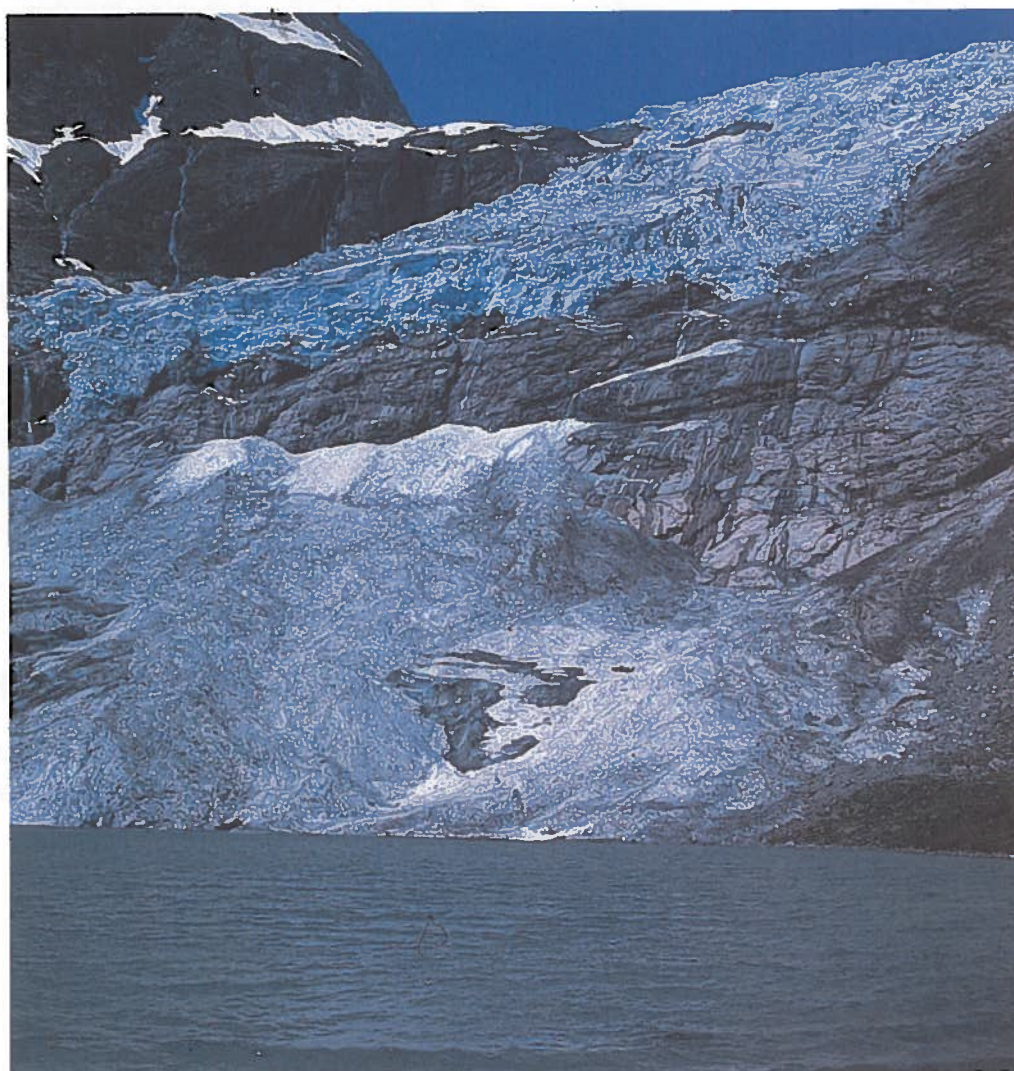
En «folketelling» av livet
i havet har avslørt flere hittil
ukjente beboere.

side 9

Mer elg i Pasvik

Etter flere magre år for både
russiske grensevakter og
elgen, øker nå bestanden
av trekkelg ved Pasvikelva
i Finnmark.

Side 9

Jostedalsbreen er en av mange isbreer hvor stor avsmelting de siste årene gjør at flere brearmer er på retur. (Foto: Audun Garberg)

Isbreene smelter

Varme somre og snøløse vintrer tærer på isbreene. Enkelte breer har trukket seg 50-60 meter tilbake bare i år. Også internasjonalt er isbreene i tilbakegang.

Side 3

leder

Rens
Snøhvit

Forskningsstiftelsen SINTEF i Trondheim mener et CO₂-fritt gasskraftverk kan stå klart om tre og et halvt år. Prisen på CO₂-rensing blir 50 prosent lavere enn tidligere antatt. I Nord-Trøndelag jubler gasskraft-tilhengerne og håper at pilotanlegget til 600 millioner kroner blir lagt til Skogn.

Samtidig er Statens forurensningstilsyn (SFT) i ferd med å behandle ankene på utslippstillatelsen de har gitt til et gasskraftverk i forbindelse med Snøhvit-utbyggingen. Dette kraftverket vil slippe ut hele 920 000 tonn CO₂ årlig og dermed øke de norske utslippene av klimagassen med 2 prosent. Regjeringen har likevel signalisert at utbyggerne vil få tillatelse til å bygge gasskraftverket.

SFT har på sin side krevd at Statoil tilrettelegger energianlegget på Snøhvit for CO₂-rensing. Og reservoaret for deponering av klimagassen finnes allerede: Før gassen fra Snøhvit eksporteres skal noe CO₂ tas ut og deponeres under gassfeltet.

Skulle man velge å legge pilotanlegget for CO₂-rensing til Skogn må det investeres 1,3 milliarder kroner i en gassrørledning gjennom Trondheimsfjorden. Skal denne rørledningen også finansieres av skattebetalerne?

Når staten nå planlegger å bruke hundrevis av millioner på CO₂-fri gasskraft bør anlegget bygges der det faktisk reduserer utslippene av klimagassen. Derfor må anlegget legges til Snøhvit.

Bred miljøinformasjon på nettet

KARL BROX
Natur & Miljø Bulletin

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har opprettet et nytt tilbud på Internett for alle som er interessert i informasjon om natur, miljø og friluftsliv. Fra Naturbase 3.0, som du klikker deg inn på fra DN's hovedside på nettet, kan det hentes ut opplysninger om naturtyper, arter, verneområder, friluftsområder og kulturlandskaper over hele landet.

Ifølge avdelingsdirektør Ivar Myklebust har DN lagt vekt på å utvikle et brukervennlig, kartbasert system. Ved hjelp av et norgeskart kan brukerne klikke seg frem til en hvilken som helst del av landet og så hente ut den informasjonen som ønskes. Pr. 1. oktober inneholdt basen ca. 20 000 objekter totalt, men da-

Direktoratet for naturforvaltning har opprettet et nytt nettsted med informasjon om natur, miljø og friluftsliv.

tamengden vil øke betydelig i månedene som kommer. Blant annet vil datamengden innen

biologisk mangfold (naturtyper og arter) dobles i løpet av kort tid.

Naturbase 3.0 vil bli benyttet av miljøforvaltningen til en rekke formål. Basen vil blant annet spille en viktig rolle i kommuneplanleggingen og offentlig arealplanlegging for øvrig, og vil være et viktig grunnlag for arealanalyser og konsekvensutredninger. Systemet vil kontinuerlig bli oppdatert av direktoratet og av fylkesmennene.

Børge Brende med årets webtjeneste

Miljøforvaltningens nettsted www.miljostatus.no er kåret til årets beste webtjeneste av norsk kommunikasjonsforening.

— En hyggelig påskjønnelse

for det arbeidet Miljøverndepartementets etater legger ned i denne tjenesten - og for et godt fungerende samarbeid, sier miljøvernminister Børge Brende.

— Persson svikter den svenske linjen

Den svenske regjeringen har levert sine synspunkter på hvilke områder den vil legge vekt på under regjeringskonferansen om EUs nye grunnlov. Der står ikke miljøpolitikken i sentrum.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

I sommer presenterte EU et forslag til den kommende regjeringskonferansen om ny grunnlov for unionen. Den svenske regjeringen har deretter lagt fram sitt forslag som skal behandles av den svenske Riksdagen nå i november.

— PINLIG SVAKT

Den svenske regjeringens forslag til EUs nye grunnlov er imidler-

tid pinlig svakt, hevder Svenska Naturskyddsföreningen (SNF). Organisasjonens leder, Mikael Karlsson, mener statsminister Göran Persson svikter den svenske linjen som lenge har gått ut på å styrke EUs miljøpolitikk.

— Regjeringen ønsker ikke å forhandle frem miljømål for EUs fiske-, energi- transportpolitikk. Dette til tross for at havområdene tømmes for fisk, og verdens klima forandres som en følge av utslipp fra nettopp transport og energiproduksjon.

Man gir heller ikke støtte til protokollen for bærekraftig utvikling som EU-kommisjonen har foreslått, sier han.

FOR LITEN TID

SNF er også kritisk til det sterke tidspresset som har preget grunnlovsprosessen, og hevder det ikke er tid nok til å få gjennomarbeidet målene om bærekraftig utvikling og integrasjon av miljøspørsmål i ulike sektorer.

Isbreer på vikende front

Varme somre og snøløse vintrer tærer på isbreene. Enkelte breer har trukket seg 50-60 meter tilbake bare i år.

OYSTEIN BERNTZEN
Natur & Miljø Bulletin

Årene etter årtusenskiftet har ikke vært gode for norske isbreer, som til sammen dekker mer enn 2600 kvadratkilometer av landet. Mens breenes volum økte betraktelig i årene mellom 1989 og 1995, og forholdt seg relativt stabilt over siste halvdel av nittitallet, har avsmeltingen de siste tre årene vært stor.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) måler volum og lengde på flere norske isbreer. Overingeniør Hallgeir Elvehøy i NVE, forklarer hvordan de siste års utvikling har vært generelt negativ for isbreene.

— Det har vært tre harde år for norske isbreer, fordi sommerens nedsmelting har vært større enn snøakkumulasjonen på vinteren. Nå er beregningene for 2003 ennå ikke ferdige. Likevel ser de ut til å bli omtrent lik de for 2002, som var et av de mest negative årene siden målingene startet tidlig på sekstitallet.

MASSIV TILBAKETREKNING

— På begynnelsen av nittitallet skilte norske isbreer seg fra resten av verden, gjennom den store økningen. Nå ligner derimot den negative utviklingen på forholdene i resten av verden. Det tæres nå kraftig på det overskuddet som ble skapt i årene mellom 1989-95, sier Elvehøy.

Det mest synlige tegnet på forandring i breenes volum er brefrontenes plassering. Mens mange brearmer hadde fremstøt på nittitallet, viser de siste årene ingen fremgang. De fleste har faktisk trukket seg tilbake. Brefrontene til Rembedalskåka (Hardangerjøkulen), Engabreen (Svartisen), Briksdalsbreen (Jostedalsbreen) og Kjenndalsbreen

I Jostedalsbreen har det vært stor avsmelting de siste tre årene. (Foto: Audun Garberg)

(Jostedalsbreen) har alle trukket seg omlag 100 meter tilbake i løpet av de siste 3-5 årene. Ved Rembedalskåka og Engabreen er tilbakegangen på henholdsvis 50 og 60 meter bare i år.

GEOGRAFISKE FORSKJELLER

— Det er de lavtliggende isbreene som er mest utsatt. Disse er avhengig av mye nedbør i form av snø. En tørr vinter, slik vi har

hatt i år, kombinert med en varm sommer, slår derfor hardt ut, sier Elvehøy.

— Nå er det også slik at det er visse ulikheter mellom landsdelene. Utviklingen i Nord-Norge er gjerne annerledes enn den i Sør-Norge. Det er det store sirkulasjonsmønsteret som styrer om nedbøren kommer i Nord-Norge, Sør-Norge eller enda lenger sør.

Global smelting

De alpine breene i verdens store fjellkjeder er i tilbakegang. Direktør Pål Prestrud ved CICERO Senter for klimaforskning er bekymret over utviklingen.

Det er ikke bare i Norge at isbreene minker. Situasjonen er bekymringsverdig også sett i et globalt perspektiv. De alpine breene i verdens store fjellkjeder er i tilbakegang, og studier av polarområdene i Arktis er nedslående.

— I perioden mellom 1992 og 2002 økte Grønlandsisens smeltesone med 12-15 prosent, sier Pål Prestrud ved Cicero. Han forteller at om lag 50 kubikk-kilometer is forsvinner hvert år.

En kubikk-kilometer is tilsvarer én million tonn.

SKREMMENDE UTVIKLING

I Alaska er det foretatt studier ved hjelp av satellitt, som viser at isbreene i gjennomsnitt taper 90-100 kubikk-kilometer i året. Dette betyr i praksis at isen i gjennomsnitt blir 1,8 meter tynnere per år. Når det gjelder Antarktis, er bildet noe mer variert. Det har faktisk forekommet en nedkjøling av innlandsisen,

Men selv om visse forskjeller kan forekomme, er det altså ingen tvil om at de siste tre års utvikling er heller dystre. Tilbaketrekkningen er generelt så stor over hele landet, at selv en skarve fotturist vil kunne se forskjellen fra et år til et annet. Etter noen gode år for norske isbreer, føyer vi oss nå inn i en negativ internasjonal statistikk.

mens isbreemene i randsonen noen steder bryter sammen på grunn av smelting.

— Generelt kan man si at det med noen unntak har vært en kraftig global oppvarming de siste 30 årene. Ismeltingens omfang og fart er skremmende stor, sier Prestrud og presiserer at dette ikke utelukkende gjelder isbreer. Det er en verdensomspennende tilbakegang også i den generelle mengden snø og is på havet.

notiser

Grønn Hverdags "Natusan-undersøkelse": — Kvasi-info for å skaffe penger

I TV-programmet Mediemenene ble det hevdet at Grønn Hverdag bevisst samkjører "Natusan-undersøkelsen" med statsbudsjettet for å skaffe penger til videre eksistens.

STONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Grønn Hverdag fikk hard medfart av paneldeltaker og journalist Henrik Færevåg i Mediemenene. Færevåg kritiserte Grønn Hverdags "Natusan-undersøkelse" hvor de hadde funnet ut at seks av 18 Natusan-produkter til babyer inneholder hormonforstyrrende stoffer. Flere av produktene ble markedsført som "dokumentert milde".

Færevåg mener at Natusan ble spesielt valgt ut, fordi produktet er skreddersydd for tabloidene.

Undersøkelsen medførte en rekke presseoppslag, blant annet

Henrik Færevåg i Mediemenene mener Grønn Hverdag spiller rått på folks frykt i sin undersøkelse av Natusan-produkter.

i Dagbladet, VG og NRKs helseprogram PULS.

— Grønn Hverdag har lest bakpå flasker til disse produktene og funnet stoffer som er farlige

i små mengder. Dette er ikke analyse eller undersøkelse, men kvasi-info. Statens Næringsmiddeltilsyn opererer med grenseverdier som Natusan holder seg innefor. Grønn Hverdag praktiserer null-toleranse, og det har jeg stor forståelse for. Men det er ikke dekning for å si at Natusan er farlig, noe Grønn Hverdag påsto da jeg snakket med dem, sier Færevåg.

Færevåg uttalte blant annet i programmet at dersom Natusan var farlig ville 50 000 barn vært døde.

— SPILLER RÅTT PÅ FRYKT

Han mener at tidspunktet Grønn Hverdag presenterte undersøkelsen slett ikke er tilfeldig.

Da statsbudsjettet ble offentliggjort kom det fram at Miljøverndepartementet vil rasjonalisere GRIP senter, LOOP, Idebanken og Grønn Hverdag. Rasjonaliseringen innebærer at Grønn Hverdags faste post på 8 millioner kroner fjernes. I fremtiden må de dele midlene med de andre virksomhetene.

— "Natusan-undersøkelsen"

Leder i Grønn Hverdag Kristen Ulstein, avviser at de bevisst samkjørte undersøkelsen med statsbudsjettet.

har medført brev til miljøvernministeren og ble tatt opp i spørretimen på Stortinget. Dermed har Grønn Hverdag fått synliggjort seg, og det gjør de ved å spille rått på folks frykt, påstår Færevåg.

AVVISER BEVISST TIMING

Leder i Grønn Hverdag, Kristen Ulstein, avviser at de bevisst har samkjørt "Natusanundersøkelsen" med at statsbudsjettet ble lagt fram. Han mener dessuten at Færevåg ikke kan ha lest oppslaget i Dagbladet.

— Når han påstår i Mediemenene at Grønn Hverdag og Dagbladet har sagt at Natusan er "livsfarlig", er det direkte usant og det bør han være redelig nok til å beklage. Hele diskusjonen i Mediemenene bygde på denne forutsetningen, og ble dermed meningsløst tabloid.

— Vi er veldig bevisste på at vi formulerer oss riktig, men det er alltid noen som overtolker helsefaren. Det kan vi ikke styre unna. Men det finnes alternative produkter for verstingene", sier Ulstein.

— Brende gjør ikke jobben

I Norge gis det tillatelse til hogst i de delene av kystgranskogen som ikke er vernet. — Børge Brende gjør ikke jobben sin, sier stortingsrepresentant Synnøve Konglevoll (Ap).

STONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Skogbruksjefen i Roan og Osen kommune, har sammen med landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag gitt tillatelse til hogst i et område med verneverdig kystgranskog ved Tostenelva i Roan kommune.

— I dette området er den sårbare arten gullprykkelav påvist. Å hogge i områder med slike arter er brudd med miljøsertifiseringens Levende Skog. Likevel ble det hogget og tømmeret miljømerket, sier Synnøve Konglevoll (Ap) i Stortingets energi- og miljøkomité.

Levende skog er et bredt anlagt prosjekt for et bærekraftig skogbruk i Norge.

— TØFF MOT BRASIL

Miljøvernministeren vil forby import av ulovlig hogst fra Amazonas, og vil kreve miljøsertifisering.

— Brende er tøff mot Brasil, men gjør ikke jobben hjemme. Han skylder i stedet på skognæringen og snakker om hvor flink han ellers har vært til å verne, sier Konglevoll.

Hun skrev brev til miljøvernminister Brende og fikk til svar at "En gjennomføring av den foreslåtte vernepolitikken vil i stor grad fange opp områder med verneverdig gammel naturskog og skogtyper som kystgranskogen i Midt-Norge".

Brende påpekte videre at når det gjelder de tidligere registrerte verneverdige områdene, blant

Synnøve Konglevoll (Ap) kritiserer miljøvernminister Børge Brende for manglende vern av kystgranskogen.

annet i kystgranskogene i Midt-Norge, forvaltes disse etter skogloven.

"Skognæringen har derfor både et eget ansvar og en klar egeninteresse av å kunne dokumentere at miljøverdiene blant annet i den internasjonalt sett viktige kystgranskogen, ivaretas" skrev Brende til Konglevoll.

HOGGER VIDERE

Konglevoll reagerer på at områdene vernes på sikt, mens det i mellomtida hugges i skogen.

— Brende kommer ikke med noen konkrete virkemidler mot hoggingen. Av de registrerte områdene med kystgranskog som var igjen på nittitallet, er cirka en tredjedel hogget i ifølge Natur og Ungdom. Siste eksempel er Roan og Osen, sier Konglevoll.

Hun viser til behandlingen av Rikets Miljøtilstand våren 2001. Der påpekte Stortinget at de registrerte verneverdige områdene i skog ikke må utsettes for ytterligere inngrep, før vurdering av framtidig vernebehov og strategi for ytterligere vern er gjennomført.

Representanter for det tyske forlaget Axel Springer var i høst på befarings i kystregnskogen i Midt-Norge sammen med representanter for blant annet Norske Skog og Natur og Ungdom. (Foto: Natur og Ungdom)

FAKTA:

- I Norge har den boreale regnskogen sin hovedutbredelse i Midt-Norge.
- Skogen er særpreget, fuktig kystskog med gran som dominerende treslag og med et betydelig mangfold av lavarter.
- Cirka 8,4 km² av den boreale regnskogen, også kalt kystgranskog, er vernet.
- Ifølge Direktoratet for Naturforvaltning vil alle inngrep som er med på å forandre fuktighetsforholdene, true skogtypen. Hogst og veibygging er de mest direkte truslene.

Vi kjøper mer, bruker mer – og kaster mer.

**KJP
MINDRE!**

Færre innkjøp – mindre avfall.

Stavanger kommune,
fagavdeling renovasjon

NOFO
www.nof.no

Både ukritiske og skeptiske til dagligvarebransjen

Nordmenn stoler på dagligvarebransjen. Samtidig tror vi ikke at bransjen prioriterer matsikkerheten. Vi er nemlig opplært til at myndighetene passer på det vi putter i munnen.

JORUNN GRAN
Natur & Miljø Bulletin

En ny undersøkelse fra Forbrukerrådet konkluderer med at nordmenn stoler på maten i dagligvarehandelen. Samtidig avslører Statens institutt for bruksforskning (SIFO) at norske matkjøpere er mest skeptiske i Europa: Bare 18 prosent av de spurte tror at trygg mat har topp prioritet hos dagligvarebransjen.

JUMBO I EUROPA

Dagligvarebransjen og reiselivsbransjen kommer best ut i Forbrukerrådets undersøkelse omkring tillit til ulike bransjer. 55 prosent av de spurte mener at disse bransjene ivaretar forbrukernes interesser i stor grad, melder Forbrukerportalen.no. Men Forbrukerrådets undersøkelse kolliderer ved første øyekast med SIFO sin kartlegging som har pågått i lengre tid. Som et ledd i det EU-finansierte prosjektet "Trust in Food" har SIFO spurt forbrukere om deres tillit til ulike aktører og til ulike matvarer. På spørsmålet om tillit til dagligvarebransjen kom Norge på jumboplass — etter land som Danmark, Portugal, Italia, Tyskland og Storbritannia.

TILGJENGELIGHET FRAMFOR SIKKERHET

SIFO mener ikke det er overraskende at de to undersøkelsene konkluderer forskjellig. — Våre undersøkelser går spesifikt på matvaresikkerhet.

Nordmenn stoler på dagligvarebransjen. Men vi er også skeptiske.

Forbrukerrådets undersøkelse stiller et langt mer generelt spørsmål. Og de spurte blir bedt om å vurdere dagligvarehandelen i forhold til mange andre bransjer. Dette påvirker naturlig nok svarene, sier forskningsleder Eivind Jacobsen i SIFO ifølge Matportalen.no.

Jacobsen mener folk er mer opptatt av kvalitet, service, tilgjengelighet og pris når de vurderer dagligvarehandelen.

— Det er bra at folk ikke går rundt og er urolige for om mat-

en vi spiser er trygg, sier Jacobsen.

BILLIG! BILLIG!

I forbindelse med varehandelskonferansen i Oslo i september, påpekte SIFO-forsker Eivind Jacobsen det fenomenet at norske dagligvarekjeder har slått seg fram med pris som våpen. Jacobsen framhevet at kvalitet og matsikkerhet har spilt en underordnet rolle i markedsføringen. Og at norske forbrukere kanskje har godtatt at lave priser er det eneste matkjedene skal sørge for.

— Dette synes å ha virket, i den forstand at ingen andre europeiske land har en dagligvarehandel så dominert av lavpriskonseptet, sier Jacobsen.

STOLER PÅ MYNDIGHETENE

Myndighetene som ivaretar matsikkerheten har økt tilliten sin i det norske folket ifølge SIFOs

undersøkelser. I 2002 mente 48 prosent at matvaremyndighetene ville fortelle hele sannheten ved en tenkt matskandale. I år er tallet 60 prosent.

Og også norske matkjeder stoler på myndighetene. SIFO viser til kjedenes internettsider, som igjen viser til at dagligvarebransjen stoler på matmyndighetene. Ifølge Eivind Jacobsen har ikke de norske kjedene selv bygget opp en uavhengig kunnskapsbase eller systemer for blant annet produktsikkerhet.

— Kjedenes hjemmesider sier lite om hva kjedene selv gjør for matsikkerheten, det pekes ivrig mot industrien og myndighetene, sier Jacobsen.

Han framhever de britiske kjedene Tesco's og Sainsbury's som eksempler på matkjeder som tar selvstendig ansvar for matsikkerheten.

Brende avviser kritikk

Miljøvernminister Børge Brende avviser kritikken mot fiskeoppdrett i verneområde.

I forrige utgave av N&M Bulletin fortalte vi at SalMar har fått ny dispensasjon til å drive fiskeoppdrett i Froan landskapsvernområde i Sør-Trøndelag. Selskapet har i denne omgang fått tillatelse til drift ut 2005.

— Det man ikke må glemme i denne saken, er at Stortinget har pålagt Miljøverndepartementet å finne en løsning for oppdrett i Froan landskapsvernom-

råde. Med basis i dette har departementet nå valgt en midlertidig løsning som skal overvåkes, i stedet for et permanent unntak, sier Brende.

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag reagerer på at miljømyndighetene betaler for å kartlegge miljøeffektene av oppdretten, noe Brende på sin side mener er naturlig.

— Det er en nær sammen-

heng mellom forvaltningen av Froan landskapsvernområde og den registrering og overvåking som skal gjennomføres. Dette gjenspeiles også i at vi har bedt om at registrerings- og overvåkingsaktiviteten legges inn som en prioritert oppgave for Statens naturoppsyn. Departementet har derfor i dette konkrete tilfellet sett det som naturlig at staten dekker kostnadene.

Kjempetilbud for våre rubrikk annonsører for 2004.

Tenker din bedrift miljø?

Har din bedrift en miljøprofil og ønsker å profilere dette?

22 innrykk gjennom hele året kun kroner 10.000,-
(Veil.pris for 1 innrykk kroner 3.500,-)

Ønsker du mer info ta kontakt med vår annonsekonsulent.

Terje Korsmo

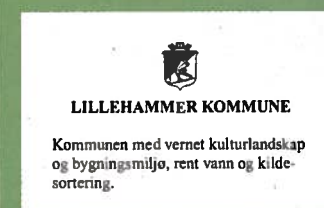
Telefon: 62 94 69 06

E-post: terje.korsmo@hsmedia.no

Natur & miljø

Bulletin

Annonser:

28 000 flodhester forsvunnet

Flodhesten har alltid blitt ansett som trygg for utryddelse. Nå forsvinner arten i alarmende antall.

JENS P. TOLDNÆS
Natur & Miljø Bulletin

Flodhesten er nå på listen over store afrikanske pattedyr som er sterkt truet. Tidligere har bare den svært sjeldne dvergflodhesten hatt slik status av de to nålevende artene i flodhestfamilien. Et voldsomt oppsving i kryptyting, trolig på grunn av interesse for flodhestens elfenbentener og kjøtt, truer nå denne arten som tidligere var ansett å være trygg for utryddelse, skriver bladet New Scientist.

Flodhestens tenner kan bli opptil 60 cm lange og er blitt et etterspurt alternativ til elfenben fra elefant etter at dette ble svært strengt regulert i mange afrikanske land. Flodhestkjøtt er også i ferd med å bli populært på finere afrikanske restauranter.

OFFER FOR KRIGEN

Som så mange andre av Afrikas store pattedyr er flodhesten også et offer for ustabile politiske forhold i mange av de landene der den holder til. Nylig ble det klart at verdens største flodhestbestand som holder til i sumpområdene i Virunga National Park i Den demokratiske republikken Kongo er redusert fra om lag 29 000 dyr i 1973 til bare om lag 1300 dyr i dag, en reduksjon på over 95 prosent.

Til nå har det vært antatt at Kongo har hatt flere flodhester enn noe annet land, med unntak av Zambia. Men årelange kamper i Kongo og nabolandet Rwanda har i praksis medført at oppsynsmenn ikke har kunnet kontrollere bestanden før denne sommeren.

Flodhesten regnes nå som svært truet. Jakt på kjøtt utgjør flodhestens hovedtrussel, men dens elfenben blir også mer og mer etterspurt.

REDDET ELEFANT

- OFRET FLODHEST?

Nabolandet Burundi har en mindre flodhestbestand som også kan forsvinne raskt. Ifølge forsker Rebecca Lewison ved University of California har regjeringsoldater skutt 60 av landets 250 flodhester i år.

Jakt på kjøtt er hovedtrusselen, men elfenben blir mer og

mer etterspurt.

— Ironisk nok kan forbudet mot handel med elfenben fra elefanter, som det finnes tre til fire ganger så mange av, gjøre at kryptyterne nå tar flodhester i stedet, sier Lewison.

ELFENBEN - IKKE BARE ELEFANT

- Elfenben er en spesiell type hardt hvitt tannben fra støttenner hos elefant og andre større pattedyr, slik som flodhest, hvalross, narhval og spermhval. Elfenben fra utdødd mammut fås fra Sibir, men regnes som simplere.
- Elfenben har tradisjonelt vært brukt til klavertangenter, biljardkuler, pyntegjenstander, knivskaft, smykker, osv.
- I dag er de fleste elfenbensprodukter forbudt i henhold til internasjonalt vern av truede dyrearter, de såkalte CITES-reglene. Likevel ser det ut til at handel med slike produkter pågår i en viss utstrekning.

600 nye arter funnet i "folketelling" i havet

Over 600 nye arter er oppdaget i en verdensomspennende "folketelling" av det marine livet. Og tusenvis av andre arter kan fortsatt ligge uoppdaget på lur.

AUDUN GARBERG
Natur & Miljø Bulletin

300 forskere fra 53 land er i ferd med å kartlegge livet i verdens hav. Det ti år lange prosjektet Census of Marine Life - folketelling av det marine liv - strekker seg frem til 2010.

15 000 FISKEARTER

Så langt har forskerne blant annet kartlagt 15 304 forskjellige fiskearter, og regner med å utvide listen med opptil 3000 andre fiskearter innen prosjektet avsluttes i 2010.

Men også annet marint liv

kartlegges. I dag kjenner man til 210 000 arter i havet, men forskerne håper i løpet av de neste sju årene å bringe antall marine arter i databasen langt over dette tallet. Mange biologer antar at antall arter i havet kan være hele ti ganger så høyt, men flere av disse artene er mikroskopiske livsformer, skriver avisen The Independent.

— Om lag 95 prosent av havene er fortsatt uoppdaget biologisk. Vi vet ikke hva andelen vil være i 2010, men vi håper den vil være mye mindre, sier leder for prosjektet, Jesse Ausubel til BBC News Online.

500 NYE ARTER

Et av de mest interessante områdene har forskerne funnet på dypt vann utenfor Angola. I sedimentene her har man funnet flere arter per kvadratmeter enn noe annet kjent havområde i verden. Om lag 500 av disse artene antas å være nye for vitenskapen. Dermed er det totale antall nye arter oppdaget av "folketellingen" kommet opp i over 600, ifølge BBC.

MEDISINSK BRUK

Foruten å katalogisere artene og deres utbredelse, skal prosjektet undersøke hvordan livet i havet

endrer seg over tid og som følge av menneskelig påvirkning. Hele 90 prosent av de store fiskeartene er sterkt beskattet i løpet av de siste 50 årene.

— Ved å endre en del av økosystemet, forandrer man hele næringskjeden, påpeker forskeren Ron O'Dor ovenfor Reuters.

Forskerne håper også at man kan finne medisinske bruksområder for noen av de nye artene man oppdager.

Prosjektet er kostnadsberegnet til om lag 7 milliarder kroner, noe som dekkes av Alfred P. Sloan-stiftelsen og myndighetene i flere land.

Trekkelgbestanden på bedringens vei

Bedret matsituasjon for russiske grensevakter har ført til økning av trekkelgbestanden ved Pasvikelva i Finnmark.

TONE MIKALSEN
Natur & Miljø Bulletin

Elgtrekket fra Russland til Norge om vinteren ble oppdaget på slutten av 1970-tallet. Hver vinter kom et betydelig antall dyr over elva som gikk inn i hogstfeltene i Øvre Pasvik som utgjorde det viktigste oppholdsrommet om vinteren. På russisk side var det gode sommerbeiter, blant annet urte- og løvskogbeiter.

I den vanskelige tiden på begynnelsen av 1990-tallet fikk russiske grensevakter lov til å felle elg for å bedre matforsyningen.

— Det var antagelig ment å

gjelde bare for en periode, og da så vi at trekket gikk kraftig tilbake. Ved visse mellomrom registreres det fortsatt at skadestutt elg kommer over grensen, og derfor tror man slik ukontrollert elgjakt fortsatt forekommer i grensesonen, sier rådgiver ved Svanhovd Miljøseier, Steinar Wikan.

VILTNEMND

Trekkelgen som det her er snakk om, oppholder seg på russisk side bare i den militære grensesonen, og det er derfor her den ukontrollerte jakten har foregått. Verken norsk viltneemd eller russisk viltneemd kan gjøre noe i denne sonen.

— Den sterke oppgangen av elg forrige vinter, tyder på at slik ukontrollert jakt nå er slutt.

Også skadestutt rein observeres nå og da.

Siden 1981 har det forekommet trekkelgregistrering i Norge. De første årene var det en økning i antall dyr i Norge. Toppen ble nådd på slutten av 1980, da 170-190 dyr kom inn i Norge.

FLERE ÅRSAKER TIL ØKNING

Fra 1990 begynte antallet å synke, og i sesongen 2001-2002 sto var bestanden nede på 18 elg.

— Men dette tallet er trolig for lavt. Registrering vinteren

2002-2003 viste at en del av dyrene var begynt å vandre lenger nord, og det fikk vi trolig ikke full oversikt over vinteren 2001-2002. Tellingene sist vinter viser imidlertid hele 95 grensekryssinger av elg i registreringsperioden, derav 15 til Russland. Det gir et overskudd på 80 til Norge, sier han.

Wikan kan ikke helt forklare den voldsomme økningen, men i tillegg til bedret matsituasjon for russisk grensevakter kan strengere kontroll av annen ferdse i grensesonen være en av grunnene. Andre grunner kan være endring i trekkemønstre, vandreveier og oppholdssteder til forskjellige årstider.

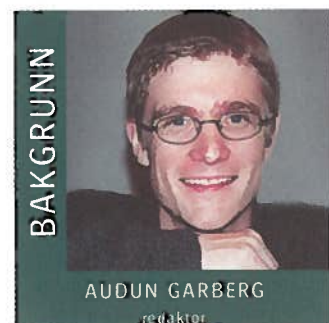
Norsk Sjømannsforbund

Oslo
Anders Winsvolds v 35
v/Haste/Økern
Tlf: 23 24 94 20

Ski
Tegelveien 16
Tlf: 64 87 05 66

Bilens Eksosanlegg
Vi gjør jobben mens du venter.

Bare 15 av 36 land vil nå sine Kyoto-forpliktelser innenfor egne grenser. Norge og USA er blant de dårligste i klassen.

Hele 19 land som har underskrevet og ratifisert avtalen vil ikke klare å kutte utslippene tilstrekkelig, viser en oversikt utarbeidet av Grid Arendal. Den er basert på landenes egne tall, rapportert til klimakonvensjonens sekretariat i Bonn.

Norge ligger særdeles dårlig an i arbeidet med å redusere utslippene av klimagasser. Uten ekstra tiltak vil våre utslipp øke med hele 21,6 prosent i perioden 1990 til 2008-12 - og da er ikke de planlagte gasskraftverkene tatt med. Legger man til utslippene fra gasskraftverk som har fått konsesjon, samt det planlagte kraftverket i forbindelse med Snøhvit-utbyggingen, kommer økningen opp i hele 27 prosent. Da er det bare USA som har en brattere vekst i utslipps-tallene.

USA OG AUSTRALIA UTE

Hvorfor har så få land kommet i gang med arbeidet? Noen vil kanskje peke på usikkerheten rundt Kyoto-avtalen, som nå er fullstendig avhengig av Russlands velsignelse for å tre i kraft. Foreløpig har signalene fra Moskva pekt i ulike retninger: Mens Energiministeriet vil ratifisere snarest mulig for å få inn utenlandske investeringer i blant annet energisparing, er Ministeriet for økonomisk utvikling og handel skeptisk til en klimavtale uten USA.

Men det er likevel liten grunn til å anta at land som har skrevet under, og senere ratifisert avtalen, ikke har som intensjon å oppfylle sine forpliktelser. Bare Australia har slått følge med USA vekk fra forhandlingsbordet, mens Canadas statsminister Jean Chretien har lovet avtalen gjennom i parlamentet på tross av sterke oppfordringer fra nabolandet i sør og stor skepsis internt.

KJØPE KVOTER?

En annen årsak til mange lands manglende resultater kan være muligheten for å kjøpe utslippskvoter fra Russland og Ukraina. Kyoto-avtalen slår fast at tiltak utenfor egne grenser skal være et "supplement", men setter ikke noen klar grense for hvor mye man kan kjøpe fra andre land. Dermed kan landene i praksis selv bestemme hvor mye de ønsker å ta innenfor egne grenser. Danmark er et av landene med de strengeste forpliktelsene i Kyoto-avtalen. Fra et mål om å ta det meste innenfor egne grenser, ligger landet i dag an til en kraftig utslippsvekst og et tilsvarende innkjøp av utenlandske kvoter.

TRANSPORTVEKST

Problemet er at man ikke har klart å bryte sammenhengen mellom økonomisk vekst og økende utslipp av klimagasser. En forbindelse man har klart å kutte for utslipp av for eksempel SO₂, som nå synker parallelt med veksten i BNP.

Særlig vanskelig har det vist seg å begrense utslippene fra transporten. De øker såvel i EU-landene som i Norge. Samtidig peker pilene for utslipp fra en rekke andre sektorer i Norge også oppover.

Til tidsskriftet Cicerone sier

Politikere har ikke klart å temme veksten i biltrafikken. Dermed øker også utslippene av CO₂. (Foto: Mick Tully)

miljøvernminister Børge Brende at "Overholdelse av Kyoto-protokollen er en hjørnestein i Regjeringens klimapolitikk. Regjeringen legger vekt på at det skal gjennomføres en rekke tiltak nasjonalt for å oppnå utslippsreduksjoner." Foreløpig dominerer imidlertid listen over tiltak regjeringen ikke har gjennomført. Der finner vi blant annet løftene om kraftforsyning til sokkelen fra land og kamp mot oljefyring.

Oversikten fra Grid Arendal viser at den norske regjeringen får følge av kolleger i en rekke land, når de presenterer sine prognoser for fremtidige utslipp

langt over Kyoto-målet. For miljøet er det imidlertid liten trøst at mange andre land ligger nesten like dårlig an.

Land som ikke ligger an til å nå sine forpliktelser

(Tallene viser hvor mange prosent landet må redusere med i 2010 for å nå sitt Kyoto-mål)

Frankrike	5,7
Sveits	7,2
EU	7,4
Liechtenstein	8
Italia	9,9
Hellas	10,9
Japan	11
Finland	14,3
Australia	14,6
Slovenia	16
Norge	16,9
New Zealand	16,9
Portugal	17,2
Kroatia	20
Nederland	20,3
Spania	21,2
Østerrike	21,8
Belgia	21,9
Canada	25,8
USA	29,7
Danmark	31

Kilde: Grid Arendal

Land som ligger an til å nå sine forpliktelser uten ekstra tiltak

Bulgaria,
Estland,
Island,
Latvia,
Polen,
Russland,
Slovakia,
Storbritannia,
Sverige,
Tsjekkia,
Tyskland
Ungarn

Kilde: Grid Arendal

Siden sist

Skog

• Statskog har ifølge NTB registrert til sammen 155.000 dekar skogareal som kan være aktuelt for vern. Vern av såkalte "skogbruksøkonomiske nullområder" på statens grunn vil ikke utløse krav om erstatning.

Energi

• Et gasskraftverk med CO₂-rensing kan stå klart på Skogn i 2007, fem år tidligere enn hva regjeringen hittil har regnet med, sier olje- og energiminister Einar Steensnæs til NRK. Samtidig presser Ap på for å bygge konvensjonelle gasskraftverk. Energitalkskvinnen Sylvia Brustad sier til VG at andre selskap må få sjansen dersom ikke Naturkraft snart setter i gang utbygging.

• Opptil 200 planlagte vindmøller i Finnmark kan bli stanset av Forsvaret, skriver Aftenposten. Møllene skal etter sigende forstyrre radaranlegg og mulighetene for elektronisk krigføring. Dermed kan åtte av ni planlagte vindmølleparker i fylket bli stoppet.

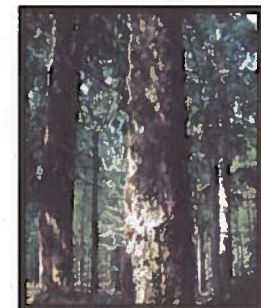
• Å fyre med pellets er langt billigere enn oppvarming med strøm. En beregning gjort av VG

viser at en husstand som bruker 20000 kWh til oppvarming kan spare 5000 kroner i året på å fyre med pellets fremfor strøm.

• Vifteovner og luft til luft-varmepumper gir dårlig innelukk, sier Jan Vilhelm Bakke, innelukk-ekspert hos Arbeidstilsynet til Aftenposten. Han anbefaler folk om å ta i bruk pelletsovn.

Atom

• Norske og russiske strålevernmyndigheter har undertegnet en ny avtale for tidlig varsling av atomulykker. Avtalen omfatter også nye og forbedrede sikkerhetsrutiner vedtatt av Det internasjonale atomenergibyrå (IAEA).

Naturvern

• Regjeringen har opprettet Dovre nasjonalpark på 290 kvadratkilometer. Dette blir Norges 21. nasjonalpark. I tillegg er Rondane nasjonalpark utvidet.

• Regjeringen har også opphevet forbudet mot kommersiell turisme i nasjonalparkene Saltfjellet-Svartisen, Reisa og Jotunheimen.

— Dermed er det nå åpnet for mer miljøbasert virksomhet i nasjonalparkene, sier Børge Brende i en pressemelding.

• En søkkrik engelskmann har leaset fire lakseelver på Kola-halvøya og innført villaksreservat, skriver Aftenposten.

Klima

• Kloden var i september 0,58 grader varmere enn gjennomsnittet for denne måneden. Det har ikke vært varmere i september siden målingene startet i 1880, ifølge Cicero - Sentor for klimaforskning.

• Dersom Russland ikke ratifiserer Kyoto-avtalen innen ett år, må man forsøke å finne andre måter å begrense utslippene av klimagasser. Det sier Sveriges miljøminister Lena Sommerstad i et intervju med Dagens Nyheter.

Miljøgifter

En tysk ubåt med nærmere 70 tonn kvikksølv om bord som ble senket i februar 1945, er funnet

utenfor Bergen, skriver Aftenposten. — Vi vil nå forsøke å finne ut hva ubåten inneholder, analysere stoffene og vurdere tiltak, sier beredskapsdirektør Tor Chr. Sletner i Kystverket.

• Flere sykehus boikotter Natusan-produkter etter at Grønn Hverdag fant helse- og miljøfarlige stoffer i produktene. Dette gjelder blant annet Aker universitetssykehus, Universitetssykehuset Nord-Norge, Sykehuset Buskerud og Bærum sykehus, skriver Dagsavisen.

Gen-teknologi

Den britiske statsministeren Tony Blair, har ifølge The Independent bestemt seg for å ignorere opposisjonen mot bruk av genmodifiserte organismer og fortsette sitt arbeid for å fremme genteknologi i landbruket.

Fiske

Den rådgivende komiteen (ACFM) i Det internasjonale råd for havforskning (ICES) anbefaler nullfangst på torsk i Nordsjøen neste år.

Avfall

EU-kommisjonen har innledet en rettslig undersøkelse av hvorvidt det tyske pantesystemet for bokser og engangsemballasje strider mot EU-lovgivningen, skriver Berlingske Tidende.

kalenderen

4. NOVEMBER

Sunn vekst

NHOs rundebordskonferanse for bærekraftig utvikling og bedriftenes samfunnsansvar

Sted: SAS Radisson, Oslo

4. - 5. NOVEMBER

Delivering Climate Technology

Sted: London, England

Arr. The Royal Institute of International Affairs

conferences@rila.org

17. - 18. NOVEMBER

Biobrensel dagene

Sted: Grand Hotel Terminus, Bergen

Arr: Norsk Bioenergiforening

Tlf: 23 36 58 70

www.nobio.no

27. - 28. NOVEMBER

Skogen i Norden

Sted: Stockholm

Arr: Norden i fokus

nordenifokus@norden.se

redaksjon

REDAKTØR:

Audun Garberg | Tlf. 22 40 24 25

REDAKSJON:

Jens Petter Toldnæs | Tlf. 22 40 24 23

Tone Mikalsen | Tlf. 22 40 24 24

ADRESSE: Pb 342 Sentrum, 0101 Oslo

Tlf. 22 40 24 00 | faks 22 40 24 10

Mail: redaksjonen@naturvern.no

ABONNEMENT: 280 pr. år (privat) 600 pr. år

(bedrifter) ANNONSER: HS Partner,

tlf. 62 94 64 00, faks 62 94 64 05

UTGIVER: Norges Naturvernforbund

www.naturvern.no

TRYKK: Gan Grafisk as

NESTE UTGAVE: 14.11.2003

Kjører på med ulovlig annonse

Erling Sande AS fortsetter med ulovlig reklame for 4-hjuls terrengmotorsykler. Firmaet har tidligere lovet å stoppe annonsen.

JENS P. TOLDNÆS

Natur & Miljø Bulletin

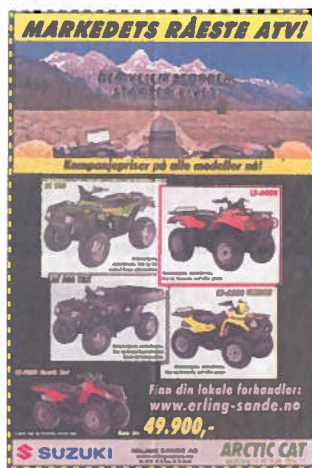
“Markedets råeste ATV! Der veien stopper, starter livet”

Dette er hovedbudskapet i en annonse for 4-hjuls terrengmotorsykler, såkalte “all terrain vehicles” (ATV) fra firmaet Erling Sande AS. Annonsen, som blant annet har vært trykket i helsides format i Dagbladet, er tidligere stoppet av Forbrukerombudet. Teksten ledsages av utsikt innover i uberørt natur, sett fra styret på en ATV-sykkel med speedometeret på full fart.

OPPFORDRER TIL KJØRING

Bakgrunnen for at annonsen kommer i konflikt med norsk lov er, ifølge Forbrukerombudet, at annonsen kan oppfattes som en oppfordring til kjøring i utmark, noe som er forbudt.

Til tross for Forbrukerombudets klare henstilling, fortsetter Erling Sande AS å bruke annonsen. Sist i en reklameavis fra Alta Scooter og MC som ble sendt ut i Finnmark nylig.

Denne annonsen er ulovlig. Til tross for pålegg fra Forbrukerombudet om å stoppe annonsen, kjører firmaet Erling Sande AS på med den ulovlige reklamen for 4-hjuls terrengsykler.

Naturvernforbundet klager nå Erling Sande inn for Forbrukerombudet igjen.

I klagen påpekes det at Erling Sande AS hadde god tid på seg til å stoppe annonsen etter som trykkeriet som trykket reklameavisen fikk filene med materialet som skulle trykkes den 13 oktober, mens Erling

Sande bekreftet i brev av 18. september overfor Forbrukerombudet at man ville kutte ut annonsematerialet, men at man ikke kunne endre allerede bestilte annonser.

HAR IKKE KONTROLL

— Jeg er kjent med saken, men har ikke sett det trykte materialet ennå. Inntil vi har fått det på bordet vil jeg ikke si noe om hvilke skritt vi vil gå til i denne saken, sier saksbehandler Tove Kjos hos Forbrukerombudet.

— Hvorfor tror du? svarer markedssjef Per Helling hos Erling Sande AS på spørsmål om hvorfor annonsen fremdeles florerer etter at den ble utpekt som ulovlig av Forbrukerombudet. Han legger til at firmaet ikke har kontroll på alle forhandlerne som bruker firmaets annonsemateriell, men at nytt materiell er utarbeidet og at den ulovlige annonsen snart vil være borte.

— Det er full forståelse mellom Forbrukerombudet og Erling Sande om dette, sier han.

“Først fikk vi rusbrusflaskene - som det ikke var pant på - og nå aluminiumsflasker. Bryggeriene og handelsstanden gjør jo narr av hele flaskepantordningen vi har fått innført her i landet.”

KURT ODDEKALV OM HANSAS NYE ALLUMINIUMSFLASKER, TIL P4